

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 356/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov **maloletého** [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených OLEXOVA VASILISIN s.r.o., Gorkého 6, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 12CoP/176/2023-405 z 31. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia (maloletý syn a jeho matka) sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 12. apríla 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva sťažovateľa na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), porušenia zákazu ponižujúceho zaobchádzania podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a porušenia základného práva oboch sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým potvrdil uznesenie Mestského súdu Bratislava II o zamietnutí návrhu sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia. Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľka podala návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým by súd uložil otcovi sťažovateľa nepribližovať sa k sťažovateľovi na vzdialenosť 5 metrov, eventuálne aby zmenil uznesenie Okresného súdu Bratislava V sp. zn. 59P/18/2019 z 28. februára 2019 tak, že styk otca upraví každú párnú sobotu od 9.00 h do 11.00 h v prítomnosti sťažovateľky. Svoj návrh odôvodnila tým, že po stretnutiach s otcom a starou matkou (bez prítomnosti sťažovateľky) spozorovala na sťažovateľovi nepriaznivé psychické zmeny. Poukazovala najmä na nevhodné správanie starej matky pri sprevádzaní

sťažovateľa na toaletu počas styku otca so sťažovateľom 7. októbra 2023 a na nevhodné správanie otca počas stretnutia 4. októbra 2023. Mestský súd uznesením č. k. 9P/149/2023-182 z 15. novembra 2023 návrh sťažovateľky zamietol, keďže v čase rozhodovania nepovažoval za preukázané žiadne potenciálne ohrozenie maloletého sťažovateľa v intenzite, ktorá by odôvodňovala uložiť otcovi zákaz priblíženia, ktoré by si nariadenie neodkladného opatrenia na úkor vykonaného dokazovania vyžadovalo. Rovnako nepovažoval za preukázaný záver o naliehavej potrebe zmeniť úpravu styku otca s maloletým sťažovateľom, ktorý je upravený právoplatným a vykonateľným súdnym rozhodnutím.

3. Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie mestského súdu z dôvodu, že nemal osvedčené zneužívanie maloletého otcom ani jeho starou matkou, ani potrebu zmeny úpravy styku otca s maloletým sťažovateľom. Rovnako ako mestský súd zdôraznil prvoradý záujem maloletého dieťaťa na vytváranie vzťahových väzieb s oboma rodičmi.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Z obsahu ústavnej sťažnosti možno vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu vyvodit' nasledujúce námietky:

a) v časti, v ktorej sťažovateľka žiadala zmenu neodkladného opatrenia (aby sa styk konal v jej prítomnosti), krajský súd nahradil rozhodnutie mestského súdu (ktorý o návrhu v tejto časti nerozhodol) tak, že návrh zamietol, a to napriek tomu, že nemal funkčnú právomoc konať v prvom stupni. Podľa sťažovateľov bol krajský súd oprávnený uznesenie mestského súdu iba zrušiť a vrátiť na doplnenie rozhodnutia. Týmto postupom krajský súd porušil zásadu dvojinštančnosti konania a tým právo sťažovateľov na súdnu ochranu;

b) záver krajského súdu o nepreukázaní ohrozovania maloletého sťažovateľa v dostatočnej intenzite sťažovateľa považujú za nepreskúmateľný. Podľa ich názoru bol krajský súd povinný tento záver dôkladne odôvodniť, keďže ho doplnil nad rámec zistení mestského súdu. Vyjadrenie krajského súdu v napadnutom uznesení považujú sa navzájom si odporujúce. Nekonzistencia a nezrozumiteľnosť dôvodov v kontexte závažnosti veci, akou je sexuálne obťažovanie maloletého, dosahuje podľa sťažovateľov ústavný rozmer. Okrem uvedeného nepovažujú za náležité odôvodnený ani záver krajského súdu o nedôveryhodnosti maloletého sťažovateľa (na základe predložených dôkazov – nahrávky maloletého a zápisu zo sedenia s liečebnou pedagogičkou), nesúhlasia so záverom, že otec nevykazuje podozrenie zo sexuálneho zneužívania, a namietajú absenciu akéhokoľvek vyjadrenia k správaniu starej matky. Uznesenie krajského súdu tak považujú za arbitrárne a nepreskúmateľné.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj porušenie základných práv maloletého sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 1 a čl. 16 ods. 2 ústavy a jeho práva podľa čl. 3 dohovoru uznesením krajského súdu, ktorým potvrdil

zamietnutie návrhu sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia mestským súdom. Dôvodom porušenia označených práv má byť okrem arbitrárnosti a nedostatočného odôvodnenia napadnutého uznesenia aj porušenie princípu dvojinštančnosti konania.

6. Z princípu subsidiarity konania o ústavnej sťažnosti vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba v tom prípade, ak o ochrane označených práv sťažovateľa nie je oprávnený rozhodovať iný orgán súdneho typu. Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu. Inými slovami, sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí [čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o neodkladnom opatrení, ktoré má charakter rozhodnutia vo veci samej, je prípustné dovolanie podľa § 420 CSP (R 76/2018). Pojem „vec sama“ pritom znamená predmet konania tak, ako bol vymedzený v žalobe, prípadne v ďalších dispozičných úkonoch strán (v okolnostiach prejednávanej veci v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, pozn.). Rozhodnutie vo veci samej je potom také rozhodnutie, v ktorom sa súd zaoberá nárokom, ktorý strany uplatnili (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1527.).

9. Dovolanie smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu vo veci samej, ak žalobca (navrhovateľ, pozn.) s návrhom na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia (neodkladného opatrenia, pozn.) nepodal žalobu a zo spisu nevyplýva, že by ju podal dodatočne; za podmienok uvedených v § 420 CSP je dovolanie proti takému uzneseniu prípustné (porovnaj sp. zn. 3Cdo/120/2019).

10. Z ústavnej sťažnosti, ako aj zo zistení ústavného súdu vyplýva, že predmetom konania pred mestským súdom bol návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia a právoplatnosťou napadnutého uznesenia krajského súdu (13. februára 2024) bolo toto konanie ukončené.

11. Vo veci sťažovateľov teda ide o prípad, keď návrh na nariadenie neodkladného opatrenia nebol podaný počas konania (vo veci samej), teda dotknuté súdne konanie končí rozhodnutím všeobecného súdu o tomto návrhu, ktorý konzumuje vec samu.

12. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti; uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017).

13. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú arbitrárnosť, nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia a nesprávny postup krajského súdu, teda tzv. vady zmätočnosti konania. Ide o argumentáciu, ktorá aj podľa rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a ústavného súdu štandardne zodpovedá posúdeniu námietok uplatnených z dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP dovolacím súdom, ak miera tvrdeného porušenia procesných práv strany mala nadobudnúť intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces (pozri napr. IV. ÚS 534/2022).

14. Podľa ústavného súdu je preto napadnuté uznesenie krajského súdu rozhodnutím, proti ktorému bolo dovolanie prípustné podľa § 420 písm. f) CSP.

15. Zo zistení ústavného súdu zároveň vyplýva, že sťažovatelia proti napadnutému uzneseniu krajského súdu nepodali dovolanie, teda nevyčerпали právny prostriedok, ktorý im zákon na ochranu ich základných práv a slobôd priznáva (§ 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

16. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; túto možnosť však sťažovatelia v okolnostiach prejednávanej veci mali.

17. Ústavný súd zároveň dodáva, že sťažovatelia v ústavnej sťažnosti netvrdili a už vôbec nepreukázali, že dovolanie nepodali z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Neprichádza teda do úvahy ani prípadný možný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Niet preto žiadneho dôvodu, aby sa ústavný súd odchyľil od svojej konštantnej judikatúry a rezignoval na spomínaný princíp subsidiarity, zachovajúc tak rovnosť pri poskytovaní ochrany vo vzťahu k iným sťažovateľom.

18. Na základe uvedených skutočností sa ústavný súd meritórne nezaoberal podanou ústavnou sťažnosťou, ktorou sťažovatelia namietali porušenie svojich základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru, ale túto pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

19. Ústavný súd dopĺňa, že v zmysle sťažnostnej argumentácie sa sťažovatelia ústavnou sťažnosťou usilujú zvrátiť rozhodnutie krajského súdu, ktoré bolo vydané v neprospech sťažovateľky a ktoré sa týka styku sťažovateľa s jeho otcom. Uvedené považuje za dostatočné pre vyslovenie záveru, že sťažovateľka je v konflikte záujmov vo vzťahu k jej možnosti ako zákonnej zástupkyne zastupovať maloletého sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom či splnomocniť na také zastupovanie právneho zástupcu, a to s poukazom na § 31 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať (porov. I. ÚS 291/2021).

20. Vzhľadom na to, že ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol ako neprípustnú, riešením tejto kolízie sa nebolo potrebné ďalej procesne zaoberať.

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. júna 2024

Miloš Maďar
predseda senátu